

הא לחמא עניא

כ"ק אדמו"ר אינו מפרש (ואינו מעתיק) תיבת "עניא", ולכאור' הרי ישנם כו"כ פירושים לתיבה זו, ואולי יש לומר שמכיון שכמה מהפירושים של עני' קאי על עינוי ועוני ועניות (עני ואביון), ובלילה זה מדגישין החירות, ולכן אינו מביאם. ובפרט שלקמן בקטע "ומחזירין הקערה ומגלין מקצת הפת" מביא הטעם שם "הגדה צ"ל על המצות לחם עוני שעונין [עניא מלשון עונה ומענה - המעתיק] עליו דברים הרבה (פסחים קטו, ב)". וכן בסוף פסקא "ולכסות הפת": "ההגדה צ"ל נאמרת על המצה שלכן נקראת "לחם עוני", וא"כ זהו עיקר פירושו, וכ"ק סומך ע"ז שלקמן, בעת החזקת הקערה, מפרש ענינו שהמצה מונחת ואומרים עליו ההגדה.

הבן שואל מה נשתנה

בקטע המתחיל הבן שואל כותב כ"ק אדמו"ר: "הבן שואל מה נשתנה . . מנהגנו אשר השואל מקדים לאמירתו מה נשתנה: טאטע איך וועל בא דיר פרעגען פיר קשיות.

- וגם אם אין לו אב אומר כן - וממשיך:

מה נשתנה כו' הלילות וואס איז אנדערש די נאכט פון פסח פון אלע נעכט פון א גאנץ יאר. די ערשטע קשיא איז שבכל הלילות אין אנו כו' שתי פעמים, אלע נעכט פון א גאנץ יאר כו' צוויי מאל איין מאל כרפס אין זאלץ וואסער דעם צווייטען מאל מרור אין חרוסת די צווייטע קשיא איז שבכל הלילות וכו', עכלה"ק.

ולכאורה יש לדייק מה שלא הביא כ"ק אדמו"ר העתק ללע"ז (אידיש) של כל ה"מה נשתנה" אלא חלק הכולל כלל ופרט ומהכלל ופרט יכולים ללמוד איך לתרגם השאר, ומביא רק דבר שיש בו משום חידוש.

(א) ההקדמה, אינו תרגום של נוסח ההגדה "מה נשתנה" ולכן מביאו בשלימותו ללמד שמנהגנו הוא כן לומר ההקדמה (ויומתק זה ע"פ המובא בקטע שלפנ"ז מז"ח "בן שואל לאביו" (וכפי המבואר בכ"מ "טאטע" קאי על אבינו שבשמים אוא"פ לומר שלכן אומרים מפורש טאטע ועפ"ז מובן (וכמבואר) מה שכותב ודוקא כאן שאף מי שאין לו אב ר"ל אומר הקדמה זו (וכן מי שיושב לבד וכו' אומר ההקדמה וההעתקה וכו')).

(ב) וואס איז אנדערש די נאכט פון פסח (שאינ פרט זו ("של פסח") בלה"ק) פון אלע נעכט פון א גאנץ יאר (שגם פרט זה ("מכל השנה") אינו בלה"ק), ולכן מעתיק א"ז בשלימותו שאנו נוהגין להוסיף כזה. ואולי גם זה מרמז להמובא מז"ח בקטע שלפני"ז "פסח - ליל פורקנא" ומעלת לילה זו על לילות כל השנה.

(ג) די ערשטע קשיא איז. גם זה אינו בלה"ק וזה הוספת התרגום, וע"פ המבואר (בהיום יום ועוד) שקאי על כמה ענינים הקשורים עם מספר ארבע (גלויות, עולמות וכו') מפרט בההקדמה (מספר הקושיות - פיר) ואצל כל קשיא.

(ד) וממשיך ה"כלל" שבכל הלילות אין אנו כו' שתי פעמים אלע נעכט פון אגאנץ יאר (שאומרים "גאנץ יאר" בכל קשיא וקשיא, ולא רק תרגום התיבות "שבכל הלילות" אלא עם הוספת "פון א גאנץ יאר") צוויי מאל, ובהתרגום מוסיפין הפירוט מהו ב' פעמים של הטיבול שאין פרט זו בלה"ק בהקושיא. ומסיים די צווייטע קשיא איז שבכל הלילות וכו' מבלי להביא שאר ההעתק שאין בו חידוש ואולי מפרטים הטיבול בגלל הזכרת פנימיות ענינם וכמבואר בכ"מ.

הטעם שאין מברכים על מצות סיפור יציאת מצרים

בקטע המתחיל ואין מברכין על ברכה זו מביא כ"ק אדמו"ר כמה טעמים ע"ז שאין מברכים על מצות סיפור ביציאת מצרים שבלילה זה. להלן ננסה לברר למה נצרך לד' פירושים ונביא דברי כ"ק אדמו"ר ומה שאינו מובן לכאו' בכל פירוש שלכן צריך עוד פירושים:

(א) "כי כבר יצא באמירת זכר ליציאת מצרים שבקדוש", לכאו' זכירה זו אינו מיוחד לילה זו (וכפי הביאור בקטע הבא), ולמה יוצא בזה למצות סיפור ביציאת מצרים. ב. "מפני שנפטרת בקריאת שמע שמברכין לפני' ולאחרי'", (והובא זה לקמן בפסקא ברוך המקום כו' כטעם העיקרי וטעם לאמירת ברוך ארבעה פעמים), גם זה אינו מיוחד לקיום מצות לילה זו דסיפור יצי"מ, אלא לכל יום ולמה יוצא בזה. ג. "מפני שאין לה שיעור ואפילו בדיבור בעלמא יוצא", לכאו' הרי אומרים לקמן בסדר ההגדה כל שלא אמר שלשה דברים אלו בפסח לא יצא י"ח (וכ"ק אדמו"ר מציין שם לכאן ומבאר שזה דאורייתא וכו' עיי"ש), וא"כ ישנו עכ"פ "מעין" שיעור. ד. "מפני שכולו ברכה ושבת ובפטר שתקנו בה ברכת אשר גאלנו ואין